

Dvojezična srednja šola Lendava

RAZISKOVALNA NALOGA

NAŠ KRAJ SKOZI PRIZMO ZGODOVINE IN UMETNOSTI

(Lendava, Ljutomer, Slovenj Gradec)

RAZISKOVALNO VPRAŠANJE DIJAKOV DSŠ LENDAVA SE JE GLASILO:

Od vas pričakujemo, da boste zbrali in primerjali fotografije vašega kraja, ki predstavljajo vaše naselje nekoč in danes. Predstavite funkcijo treh zgradb, ki jih boste poslikali: nekoč in danes.

Bodite tudi vizionarji in predvidite, kako se bodo te zgradbe razvijale ali uporabljale tudi v bodoče. Navedite in pojasnite, v kaj bi vi investirali?

Kako so umetniki preko svojega ustvarjanja krojili podobo vašega kraja? Predstavite enega izmed njih, ki se vam zdi najbolj pomemben.

Anja Cigan, 3. letnik

Lendava 2014

Kazalo vsebine

Kazalo vsebine.....	2
Kazalo slik.....	3
1. LENDAVAL.....	4
1.1. SINAGOGA	4
1.2. VILA OSKARJA LAUBHAIMERJA – KNJIŽNICA.....	5
1.3. HOTEL KRONA – MESTNA HIŠA	6
1.4. DEŽNIKARNA »HUNGÁRIA HAZAI ERNYŐGYÁR« V DOLNJI LENDAVI	7
1.5. LENDAVSKI GRAD	8
1.6. FERENC KIRÁLY.....	9
1.7. JANEZ PERŠA.....	10
2. SLOVENJ GRADEC.....	11
2.1. GRAD ROTENTURN.....	11
2.2. MUZEJ ROJSTNE HIŠE HUGA WOLFA	11
2.3. CERKEV SV. ELIZABETE	12
2.4. JAKOB SOKLIČ.....	12
3. LJUTOMER.....	13
3.1. KAROL GROSSMANN	13
3.2. GIMNAZIJA FRANCA MIKOLIŠIČA.....	13
3.3. CERKEV SV. JANEZA KRSTNIKA	14
3.4. MESTNA HIŠA.....	14
3.5. ŠPITAL	15
4. ZAKLJUČEK	16
5. VIRI.....	17

Kazalo slik

Slika 1 Lendavska sinagoga	4
Slika 2 Vila nekoč.....	5
Slika 3 Vila danes kot mestna knjižnica Lendava	6
Slika 4 Mestna hiša danes	7
Slika 5 Dežnikarna Hungária	8
Slika 6 Lendvaski grad pred 18. Stoletjem	9
Slika 7 Grad danes	9
Slika 8 Kip Ferenca Királyya	10
Slika 9 Umetnik Janez Perša z Laro Perša in Niko Tompa.....	10
Slika 9 Grad Rotenturn danes	11
Slika 10 Rojsta hiša Huga Wolfa	11
Slika 11 Cerkev danes	12
Slika 12 Jakob Soklič	12
Slika 13 Cerkev danes	14
Slika 14 Mestna hiša s trgom	15
Slika 15 Ljutomerski špital	15

1. LENDA VA

1.1. SINAGOGA

V 20. stoletju so podobo Lendave (Dolnje Lendave) krojili tudi Judje. So nosilci zlate dobe Lendave. Začetek njihovega priseljevanja sovpada tudi z gospodarskim razvojem Lendave. Njihovi člani so se zaposlili v najrazličnejših službah in področjih, zato so tako pomembni v zgodovini Lendave.

Leta 1866 so začeli graditi sinagogo za svoje verske obrede. V njej so potekli verski obredu vse do leta 1944, ko so vse lendavske Jude odpeljali v taborišče v Auschwitz. Do 1921 pa je v Lendavi delovala tudi judovska šola.

Danes sinagoga služi kot kulturno-prireditveni prostor. V 90. letih 20. stoletja pa so jo tudi obnovili.

Ker je lendavska sinagoga ob mariborski edina ohranjena v Sloveniji, je njen pomen še toliko večji. Menim, da je njena vloga tudi danes velika, saj v njej prirejajo veliko različnih prireditev. Seveda pa nam služi tudi kot spomin na kulturno in duhovno dediščino Lendave ter na nekdanje judovsko prebivalstvo, ki je imelo izredno velik vpliv na Lendavo. Judje so zasedali izredno visoke položaje v Lendavi npr. zdravniške, odvetniške, obrtniške, lastniške.

Slika 1 Lendavska sinagoga

1.2. VILA OSKARJA LAUBHAIMERJA – KNJIŽNICA

Vila je bila zgrajena leta 1906 v neobaročnem slogu. Zunanost in notranost vile sta bogato okrašeni. Oskar Laubhaimer je bil notar v Lendavi.

Med drugo svetovno vojno je vila služila kot skladišče in vojašnica. Tam so tudi skladiščili premoženje lendavskih Judov, ki so jih odpeljali v taborišča. Leta 1976 pa so vilo preuredili v mestno knjižnico.

Še danes vila Oskarja Laubhaimerja služi kot mestna knjižnica. Menim, da je njena funkcija danes ključnega pomena, saj opravlja knjižnica v vsakem mestu pomembno kulturotvorno vlogo. Zaradi danega sloga in videza vile pa bi lahko bila namenjena različnim prireditvam kot so: koncerti, razstave, literarni večeri. Vsekakor je pomembno, da se njen videz ohranja, saj je ena izmed najlepših stavb v Lendavi.

Slika 2 Vila nekoč

Slika 3 Vila danes kot mestna knjižnica Lendava

1.3. HOTEL KRONA – MESTNA HIŠA

Zgradbo današnje mestne občine je dal zgraditi grof Eszterházy v prvi polovici 18. stoletja. Njena prvotna funkcija je bila kot gostilniška, imenovala pa se je Velika gostilna. V drugi polovici 19. stoletja so jo obnovili in je služila kot mestni hotel z imenom Krona. Služila pa je za različne mestne seje in za druženje lokalnih intelektualcev. V prvi polovici 20. stoletju so jo preimenovali v Hotel Park in je bila še vedno ena izmed pomembnejših zgradb v Lendavi.

Nato je sčasoma začela propadati in je zgubila tudi na pomenu. Leta 2006 so jo obnovili in sedaj služi kot mestna občina.

Zgradba ima tudi danes v Lendavi izreden pomen. Njene arhitekturne lastnosti so odlično uporabili za današnjo funkcijo mestne hiše. Tudi lokacija, kjer se nahaja, je nekako središče mesta, kar ji krepi posebno vlogo.

Slika 4 Mestna hiša danes

1.4. DEŽNIKARNA »HUNGÁRIA HAZAI ERNYŐGYÁR« V DOLNJI LENDAVI

Dežnikarno v Lendavi so odprli septembra leta 1904. Bila je prva dežnikarna v Avstro-Ogrski Monarhiji. Vse do prve svetovne vojne je so bili izdelki dežnikarne na trgu zelo iskani. Med prvo svetovno vojno se je znašla v manjši krizi, zaradi pomanjkanja proizvodnega materiala in manjšega povpraševanja za izdelavo dežnikov. Zaradi krize so bili prisiljeni v dežnikarni izdelovati tudi druge stvari: kot so obleke in obutev. Med dvema svetovnima vojnama se je povpraševanje za izdelavo dežnikov spet izredno povečalo. Med drugo svetovno vojno pa je dežnikarna imela spet manjše težave, ki so jih odpravili za krajši čas. Prvotno tovarno so leta 1944 dokončno zaprli.

Izdelava dežnikov pa je ponovno zaživela leta 1947. Leta 1960 so razširili proizvodnjo, podjetje pa se je preimenovalo v Indip. Zaposlovalo je veliko ljudi, znano je bilo tudi na tujih tržiščih (na Poljskem, v Etiopiji, Albaniji, Sovjetski zvezi, na Nizozemskem, v Kanadi, ZDA, na Češkoslovaškem, v Angliji in Franciji).

Po osamosvojitvi Slovenija je podjetju šlo vedno slabše in so ga leta 2001 zaprli.

Slika 5 Dežnikarna Hungária

1.5. LENDAVSKI GRAD

Lendavski grad je prvič omenjen leta 1192. Zadnjo korenito spremembo videza je doživel v 18. stoletju. Od leta 1973 v gradu deluje Galerija-Muzej Lendava. V muzejski zbirki je na ogled stalna arheološka, zgodovinska in etnološka razstava ter spominska soba kiparja Györgya Zale. V galerijski zbirki ustanove se hrani likovna dediščina lendavskih umetnikov ter zbirka umetnin, nastalih v okviru tradicionalnih mednarodnih kolonij.

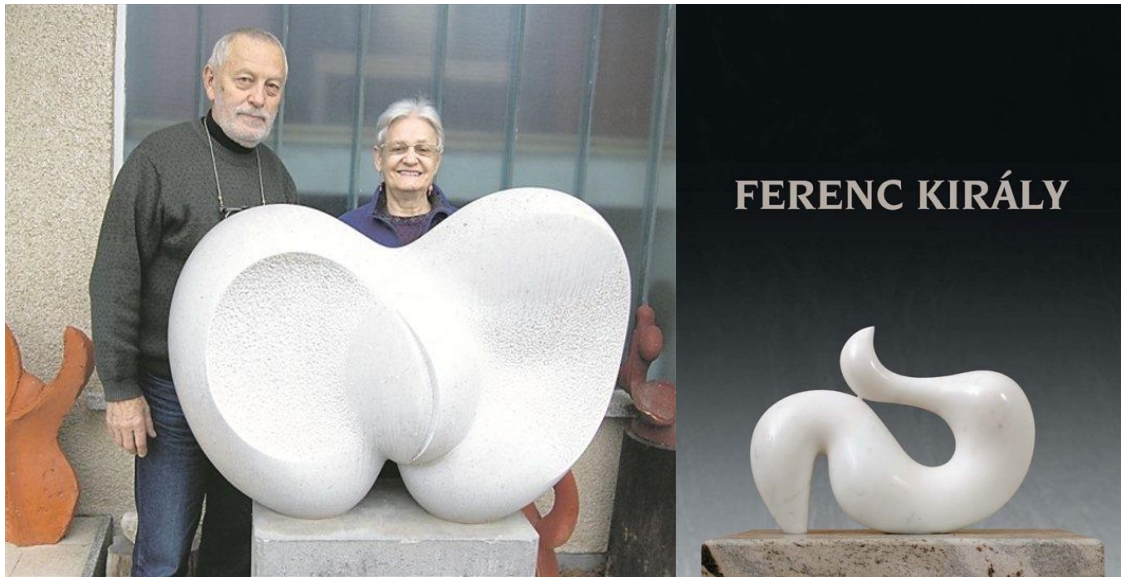
Slika 6 Lendvaski grad pred 18. Stoletjem

Slika 7 Grad danes

1.6. FERENC KIRÁLY

Ferenc Király je lendavski umetnik, ki se ukvarja predvsem s kiparstvom. Njegovo umetniško ustvarjanje vseeno ni omejeno le na kiparstvo, ustvarja tudi na področju likovne umetnosti. Njegovi kipi krasijo več lokacij v Lendavi in v marsikaterem drugem mestu po Sloveniji.

Slika 8 Kipa Ferenca Királyya

1.7. JANEZ PERŠA

Janez Perša je lokalni umetnik in upokojeni učitelj likovne vzgoje. Ukvarja se predvsem s slikanjem. Najraje riše in slika z akvareli, s temperami, z oljnimi in akrilnimi barvami, s pasteli, s tušem in s svinčnikom. Po navadi slika pokrajine, stavbe, panorame, športne karikature, pogosto tudi Lendavo in Lendavski grad.

Slika 9 Umetnik Janez Perša z Laro Perša in Niko Tompa

2. SLOVENJ GRADEC

Prva omemba kraja z imenom Gradec sega v leto 1091. Leta 1267 je postalo mesto.

2.1. GRAD ROTENTURN

Grad Rotenturn, ki je bil dograjen leta 1443, je bil del mestnega obzidja. Sedanjo obliko je prejel v 18. stoletju. V preteklosti je bila v njem mestna šola. Sedaj služi kot sedež mestne občine in prireditveni prostor.

Slika 10 Grad Rotenturn danes

2.2. MUZEJ ROJSTNE HIŠE HUGA WOLFA

Hugo Wolf je bil slovenski skladatelj, ki je deloval v 19. stoletju. Njegova rojstna hiša je sprva bila glasbena šola, sedaj je preurejene v muzej.

Slika 11 Rojsta hiša Huga Wolfa

2.3. CERKEV SV. ELIZABETE

Cerkev sv. Elizabete je najstarejša glasba v mestu Slovenj Gradec. Posvečena je Elizabeti Ogrski, ki je bila redovnica in grofica. Od prvotne zgradbe se je ohranilo le nekaj delov, saj so jo v obdobju gotike renesanse in baroka obnovili.

Slika 12 Cerkev danes

2.4. JAKOB SOKLIČ

Jakob Soklič je bil umetnosti zgodovinar, muzejski zbiralec in zgodovinar. V Slovenj Gradec je prišel leta 1933 kot duhovnik. Njegov muzej je deloval v župnišču, sedaj pa je prestavljen v koroški pokrajinski muzej.

Slika 13 Jakob Soklič

3. LJUTOMER

Veliko znanih ljudi je krojilo zgodovino Ljutomera npr.: dr. Franc Miklošič, Ante Trstenjak in Radoslav Razlaga.

3.1. KAROL GROSSMANN

Eden izmed pomembnejših je bil tudi dr. Karol Grossmann. Rodil se je v bližini Ljutomera v drugi 19. stoletja, umrl je v prvi polovici 20. stoletja. Po poklicu je bil odvetnik, služboval je prav v Ljutomeru. Obravnavamo ga kot pionirja slovenskega filma, saj je leta 1905 posnel prva slovenska filma, leta 1906 še tretjega. S tem je Slovenija postala ena redkih držav, ki je tedaj že imela filmske zapise. V času svojega življenja se najverjetneje še ni zavedal pomembnosti svojih izdelkov. Kot spomin nanj pa že deset let v Ljutomeru prirejajo Grossmannov festival fantastičnega vina in filma.

3.2. GIMNAZIJA FRANCA MIKOLIŠIČA

Tamkajšnja srednja šola je dobila ime po enem izmed najpomembnejših slovenskih slavistov, dr. Francu Miklošiču. Poleg domačega jezika je govoril tudi nemško, latinsko, italijansko, francosko in angleško, razumel pa je tudi staro in novo grščino, spoznaval se je tudi z drugimi slovanskimi jeziki. Napisal je več pomembnih kritik in slavističnih del.

Meščansko šolo v Ljutomeru so ustanovili s šolskim letom 1861/1862, sprejeta je bila z letom 1863. V začetku šola ni imela prav veliko učencev vseeno pa je bila uspešna. Krizo je doživela v vojnem času, ko so jo za nekaj časa celo zaprli.

3.3. CERKEV SV. JANEZA KRSTNIKA

Cerkev predstavlja osrednji sakralni spomenik v Prlekiji. Njeno obzidje je nekoč omejevalo tudi pokopališče. Pokopališče so v 18. in 17. stoletju premaknili, del obzidja so porušili. Ohranila sta se le dva portala in Florijanova kapela, ki se nahaja med obema portaloma. Kipi in celotna arhitektura predstavljata izreden in kvaliteten baročni slog. Cerkev pa je potrebna obnove.

Slika 14 Cerkev danes

3.4. MESTNA HIŠA

Območje Mestne hiše v Ljutomeru tvori enovito oblikovan kare z notranjim dvoriščem, katerega omejujejo Glavni trg, Ulica Jureša Cirila, Prešernova ulica in Ulica Joška Berdena.

Stavba je bila zgrajena leta 1833. Celotni kompleks je bil v 90. letih 20. stoletja prenovljen. Danes domuje v njej Splošna knjižnica Ljutomer, prostore zasedajo tudi posamezni lokali in LTO Ljutomer.

Slika 15 Mestna hiša s trgom

3.5. ŠPITAL

Leta 1837 so v Ljutomeru dobili špital, ki je bil zgrajen v zdravstvene namene, lociran ob ljutomerski cerkveni hrib in dovolj kakovosten za bolnišnične potrebe. Ob izboljšanju zdravstva so to vlogo stavbe premestili drugam. Špital je tako postal Ljutomerska klet. Danes je stavba že dokaj zapuščena, v objektu pa so tudi stanovanja.

Slika 16 Ljutomerski špital

4. ZAKLJUČEK

Zgodovinski objekti v vsakem izmed teh krajev so tudi danes dokaj dobro izkoriščeni. Glede na njihove arhitekturne značilnosti so jih prenovili ali obnovili. S prenovno so jim funkcijo na nek način lahko tudi spremenili in jo prilagodili danim potrebam. Nekatere izmed zgradb še danes služijo istemu namenu, kot so v preteklosti. Večina občin se trudi skrbeti za te zgradbe, saj so za vsak kraj zgodovinsko izredno pomembne. Menim, da je pomembno ohranjati njihov videz, funkcijo pa je treba prilagoditi potrebam v določenem kraju.

Mentorice SUK:

Ildikó Kovač, prof.

Mária Gaál, prof.

mag. Gabriela Zver

5. VIRI

<https://slogtpizzivi21stoletjasept2014.pbworks.com/w/page/83827108/Stran%20z%20vpra%C5%A1anjem%20SUK%205%2C%20kjer%20objavite%20svoje%20odgovore>

<https://slogtpizzivi21stoletjasept2014.pbworks.com/w/file/fetch/89134034/Na%C5%A1%20kraj%20skozi%20prizmo%20zgodovine%20in%20umetnosti.pdf>

<https://slogtpizzivi21stoletjasept2014.pbworks.com/w/file/89025506/SUK%202014%20Kaja%2C%20Mirna%2C%20Kleja%2C%20Ines.docx>

<https://slogtpizzivi21stoletjasept2014.pbworks.com/w/file/fetch/88871492/Lara%2C%20Nika%20mesto%20Lendava.pdf>

<https://slogtpizzivi21stoletjasept2014.pbworks.com/w/file/89106656/Dominik%20in%20Greg%2C%20Lendava.pdf>